

UNIVERSITEIT
GENT

STUDENTEN OVER EN VOOR DUURZAAMHEID IN HUN OPLEIDING

RESULTATEN VAN EEN UNIVERSITEITSBREDE STUDENTENBEVRAGING

DATUM

03-12-2021

AUTEURS

Prof. Brent Bleys (faculteit Economie en Bedrijfskunde), Ellen Vandenplas (Centrum voor Duurzame Ontwikkeling), Emma Moerman (Gentse Studentenraad), Femke Lootens (Green Office Gent), Leen Van Gijssels (Dienst Onderwijsaangelegenheden), prof. Thomas Block (Centrum voor Duurzame Ontwikkeling), Wim De Witte (Green Office Gent), Nele Van Hoyweghen (Gentse Studentenraad)

www.ugent.be

1 INHOUDSOPGAVE

1	Inhoudsopgave	2
2	Inleiding	4
3	Opzet, methodes & analyse	5
3.1	<i>Opstellen van de enquête</i>	5
3.2	<i>Verspreiding van de enquête</i>	6
3.3	<i>Looptijd enquête</i>	6
3.4	<i>Analyse meerkeuze vragen</i>	6
3.5	<i>Analyse open vragen</i>	6
3.6	<i>Beschrijving steekproef</i>	7
3.7	<i>Limieten van het onderzoek</i>	7
4	Resultaten	8
4.1	<i>Perceptie van duurzaamheid in drie woorden</i>	8
4.2	<i>Duurzaamheidsthema's binnen opleidingen</i>	8
4.2.1	Algemeen	8
4.2.2	Per faculteit	10
4.3	<i>Interdisciplinair samenwerken rond concrete duurzaamheidsvraagstukken & voorbereiding op werkcontext</i>	11
4.3.1	Universiteitsbreed	11
4.3.2	Per faculteit	15
4.4	<i>Duurzaamheid binnen verschillende opleidingsonderdelen</i>	17
4.5	<i>Duurzaamheid binnen verschillende werkvormen</i>	20
4.6	<i>Open vragen</i>	20
5	Discussie van resultaten	22
6	Aanbevelingen voor beleid	22
6.1	<i>Zet in op structurele verankering van duurzaamheid binnen de opleidingen</i>	22
6.2	<i>Bevorder maximaal interdisciplinair duurzaam hoger onderwijs</i>	23
6.3	<i>Alle studenten kansen bieden om actief aan de slag te gaan met duurzaamheidsvraagstukken</i>	23
6.4	<i>Benut de reeds opgebouwde expertise van lesgevers en opleidingen en faculteiten en schaal op</i>	23
7	Volgende stappen	24
8	Bijlage A: Gecodeerde open vragenlijst	i
8.1	<i>Categorieën</i>	<i>i</i>
8.2	<i>Resultaten</i>	<i>ii</i>

8.2.1	Universiteitsbreed	ii
8.2.2	Bevindingen en suggesties per faculteit	iii
9	Bijlage B: enquête	viii

2 INLEIDING

De Green Office, het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling, de Directie Onderwijsaangelegenheden en de Gentse Studentenraad lanceerden in de lente van 2021 een enquête onder studenten en alumni van de Universiteit Gent. **Deze enquête had als doel:**

- Een beter zicht te krijgen op de perceptie en tevredenheid van studenten over duurzaamheid binnen hun opleiding, en
- het meer gedetailleerd beeld brengen van hoe en in welke mate studenten in hun opleiding met dit thema aan de slag kunnen gaan en in welke mate aandacht gaat naar het interdisciplinaire karakter van duurzaamheidsvraagstukken.

De **centrale onderzoeksvragen** van voorliggend onderzoek kunnen dan ook als volgt worden samengevat:

- Is er een verband tussen de opleiding van een student en de thema's waarmee de student 'duurzaamheid' associeert?
- Zijn die duurzame thema's die zij belangrijk vinden voldoende aan bod gekomen tijdens hun opleiding aan de universiteit?
- Op welke manier komt duurzaamheid aan bod (didactische werkvormen, interdisciplinariteit, werken rond concrete duurzaamheidsvraagstukken)?
- Hoe willen studenten dat duurzaamheid aan bod komt (didactische werkvormen, interdisciplinariteit, werken rond concrete duurzaamheidsvraagstukken)?

In [deel 2](#) van dit rapport lichten we het opzet en de methodologie van het onderzoek meer uitgebreid toe.

De **belangrijkste resultaten** van dit onderzoek tonen dat:

- Studenten meer duurzaamheid in hun opleiding willen
- Studenten zich niet voorbereid voelen om in hun latere werkcontext met duurzaamheid aan de slag te gaan
- Studenten meer aan de slag willen met concrete duurzaamheidsvraagstukken
- Studenten meer interdisciplinair willen samenwerken

Meer verfijnde resultaten worden besproken in [deel 3](#) van het rapport.

Deze enquête past binnen het **streven van de UGent om duurzaamheid sterker te verankeren in haar onderwijs**.

- Zo keurde de Raad van Bestuur in 2013 een ambitieuze visietekst goed waarin de UGent zich engageerde om 'bij [te] dragen aan een duurzamere samenleving en haar studenten voldoende vertrouwd [te] maken met sociale, ecologische en economische duurzaamheidsproblemen en met mogelijke oplossingen'. In haar streven naar 'onderwijs met een hoge maatschappelijke relevantie, verbonden met en geïnspireerd door de uitdagingen van vandaag en morgen' wil de UGent duurzame ontwikkeling inhoudelijk en procesmatig integreren in het volledige onderwijsaanbod.
- Met de Universiteitsbrede Beleidskeuze (UBK) Duurzaamheid werd dit streven in 2019 verder kracht bijgezet vanuit het universitair bestuur. Dit zorgde ervoor dat zes van de elf UGent-faculteiten operationele doelstellingen formuleerden om duurzaamheid (nog) meer te integreren in hun opleidingen en dat tal van trajecten startten in deze faculteiten met evaluaties, opmaak van visie en actieplannen, experimenten en ingrijpende transformaties, etc.

Gegeven deze gestelde ambities alsook de resultaten van voorliggend onderzoek ronden we het rapport af met [deel 4](#) waarin we enkele aanbevelingen formuleren voor de UGent.

3 OPZET, METHODES & ANALYSE

3.1 Opstellen van de enquête

Deze universiteitsbrede duurzaamheidsenquête vloeit voort uit het initiatief van de Facultaire Raad van Ingenieursstudenten (zie FRiS) die in 2018 een duurzaamheidsenquête afnamen binnen de ingenieursopleidingen. Deze enquête werkte niet alleen inspirerend, maar gaf ook inzicht in welke vragen wel en niet nuttig kunnen zijn.

Bij het opstellen van de universiteitsbrede enquête werd gebruik gemaakt van input en expertise van verschillende onderzoekers en beleidsmedewerkers aan de UGent rond duurzaamheidseducatie, opstellen van enquêtes en dataverwerking: o.a. prof. Brent Bleys, prof. Thomas Block, prof. Henk Roose, prof. Anna Kern, Ellen Vandenplas, Leen Van Gijsel en Femke Lootens. Verder werd er gekeken naar voorbeelden van verschillende internationale duurzaamheidsenquêtes.

Om zoveel mogelijk respons te garanderen hebben we getracht de enquête kort en laagdrempelig te houden. Het is een combinatie van gesloten vragen met Likert schaal van 1 tot 5 die een beeld van de algemene perceptie van studenten toetsen en open vragen waaruit bijkomende topics kunnen blijken.

De werkdefinitie rond duurzaamheid die we bij het opstellen van deze enquête hanteerden en ook meegaven aan de respondenten na de open vraag rond hun perceptie van duurzaamheid is:

Duurzaamheid heeft in deze enquête betrekking op het streven naar een sociaal-rechtvaardige samenleving binnen de ecologische grenzen van de planeet. We doen dit aan de hand van de Sustainable Development Goals, hieronder weergegeven binnen de drie domeinen van duurzaamheid.

Figuur 1: Azote for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University

Omdat het begrip ‘duurzaamheid’ nog steeds vaak wordt opgevuld als louter ‘milieuproblemen’, kozen we ervoor om de Sustainable Development Goals (SDG’s) te gebruiken bij het peilen naar welke duurzaamheidsthema’s aan bod kwamen in de opleidingen van de respondenten of welke duurzaamheidsthema’s de respondenten zelf belangrijk vonden binnen hun opleiding. We zijn ons

bewust van de tekortkomingen van de SDG's (zie Block, 2020) en willen er ook op hameren dat een sterke invulling van duurzaamheid centraal dient te staan in het universiteitsbeleid. Desondanks hebben we uit praktische overwegingen gekozen om toch de SDG's als kader te gebruiken bij het toetsen van hoe duurzaamheid aan bod komt omdat dit kader relatief bekend is en een breed spectrum van zowel sociale als ecologische thema's naar voren schuiven.

Een eerste versie van de enquête werd door de Gentse Studentenraad gereviseerd en in overleg aangepast op basis van hun opmerkingen rond de bruikbaarheid van de vragen voor beleidsdoelstellingen en onderwijscommissies. Als laatste stap werd de enquête uitgetest bij een kleine groep studenten en collega's en werd op basis daarvan de formulering van enkele vragen nog aangepast.

Boven op de universiteitsbrede enquête konden faculteiten opteren om faculteitspecifieke open vragen aan het einde van de enquête toe te voegen, afhankelijk van de noden van de opleidingscommissies.

3.2 Verspreiding van de enquête

Er werd over de enquête gecommuniceerd in de volgende vormen: een filmpje, een slideshow voor bij de start van de les, een mail, webtekst, en visuals voor sociale media.

De enquête werd uitgestuurd via de sociale media en de nieuwsbrief van de Green Office, de universiteitsbrede studentennieuwsbrief, de UGent communicatieschermen, de portaalsite, slides die getoond werden bij de start van de les, de communicatieverantwoordelijken van de faculteiten, de sociale media van UGent en Ufora, de websites van de Afdeling Milieu en het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling.

Er werden 15 cadeaubonnen van 20 euro van cadeaubon Gent verloot en 20 duurzame prijzen uit de prijzenkast van de Green Office.

3.3 Looptijd enquête

De enquête was oorspronkelijk gepland om in de lente van 2020 te lopen, maar werd een jaar uitgesteld omwille van de coronapandemie. Dataverzameling liep van 31 maart tot 26 mei 2021.

Zo kwamen we tot een steekproef met 1777 respondenten, waarvan er 1211 de enquête volledig hebben ingevuld. In wat volgt werken we met deze laatste groep respondenten ($n = 1211$).

3.4 Analyse meerkeuze vragen

De gegevens die werden verzameld op basis van de enquête worden in dit rapport hoofdzakelijk beschreven aan de hand van figuren en frequentietabellen. Op enkele plaatsen worden statistische analyses gerapporteerd, bijvoorbeeld wanneer de antwoorden van respondenten uit bachelor- en masteropleidingen met elkaar worden vergeleken.

3.5 Analyse open vragen

Het doel van de verwerking van de open vragen is om:

- Goede praktijkvoorbeelden, ideeën en suggesties van respondenten te delen
- Opvatting huidige situatie in de opleiding in meer detail te kunnen onderzoeken
- Meer specifieke wensen en noden van de respondenten te achterhalen

De open antwoorden (n=520) (Reeds gefilterd op ongeldige antwoorden (bijvoorbeeld: "/") werden verwerkt door gebruik te maken van een categoriesysteem, op basis van de vooropgestelde doelstellingen. De open antwoorden werden gefilterd op lege en ongeldige antwoorden. Antwoorden die niet binnen de doelstelling liggen (bijvoorbeeld antwoorden met betrekking tot het gebruik van papier of ander materiaal in de opleiding, staat van de gebouwen of on/off campus lessituatie) werden dan ook niet gecodeerd. Op die manier werden er ongeveer 300 open antwoorden verwerkt.

3.6 Beschrijving steekproef

We vinden in onze steekproef terug dat:

- de meerderheid van de respondenten (74,1%) vrouw is, terwijl 24,9% van de respondenten man is, en 1% van de respondenten identificeert zich niet als man of vrouw.
- de respondenten in overgrote meerderheid momenteel nog student zijn aan de UGent (96,7%), in vergelijking met 3,3% van de respondenten die alumnus is.
- er ongeveer evenveel studenten uit een bacheloropleiding (49,1%) de enquête invulden dan studenten die een masteropleiding volgen (42,4%), terwijl 8,8% van de respondenten een andere opleiding volgde op het moment van dataverzameling (educatieve master, ManaMa, schakelprogramma, voorbereidingsprogramma)
- een grote meerderheid van de respondenten de enquête in het Nederlands (93,6%) invulde, terwijl de overige 6,4% van de respondenten de Engelstalige enquête invulde.

Verder vinden we volgende verdeling terug van de respondenten over de verschillende faculteiten aan de UGent heen:

Tabel 1 Verdeling van de respondenten over de verschillende faculteiten.

Faculteit	Aantal	%
Faculteit Letteren en Wijsbegeerte (LW)	88	7,3
Faculteit Recht en Criminologie (RE)	68	5,6
Faculteit Wetenschappen (WE)	100	8,3
Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen (GE)	131	10,8
Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur (EA)	152	12,6
Faculteit Economie en Bedrijfskunde (EB)	107	8,8
Faculteit Dierengeneeskunde (DI)	59	4,9
Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen (PP)	260	21,5
Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen (BW)	105	8,7
Faculteit Farmaceutische Wetenschappen (FW)	19	1,6
Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen (PS)	122	10,1
Totaal	1211	100

We beschikken ook over meer gedetailleerde informatie over de opleiding die de studenten volgen binnen de verschillende faculteiten, maar de steekproefgrootte binnen elke opleiding is beperkt. In wat volgt houden we bijgevolg een primaire focus op het facultaire niveau.

3.7 Limieten van het onderzoek

De selectie van respondenten was via zelfselectie. Bij het verspreiden van de enquête werd er benoemd dat deze rond duurzaamheid binnen het onderwijs ging. We verwachten dan ook een zekere bias binnen deze steekproef heeft opgetreden met respondenten die meer interesse hebben in dit thema.

Tabel 2 gemiddelde scores voor elke Sustainable Development Goal (SDG)

In welke mate vind je volgende thema's belangrijk binnen de opleiding die je volgt/ gevolgd hebt aan de universiteit?

In welke mate kwamen volgende thema's aanbod in je opleiding aan de universiteit?

(1 = onbelangrijk; 5 = zeer belangrijk) (n = 1211)			(1 = nooit; 5 = heel vaak) (n = 1211)		
Sustainable Development Goal	Score (st afw)		Sustainable Development Goal	Score (st afw)	
 Klimaatactie	4,12 (1,15)		 Goede Gezondheid en Welzijn	2,98 (1,31)	
 Gendergelijkheid	4,08 (1,14)		 Gendergelijkheid	2,62 (1,27)	
 Goede Gezondheid en Welzijn	4,07 (1,05)		 Kwaliteitsonderwijs	2,59 (1,26)	
 Kwaliteitsonderwijs	4,01 (1,13)		 Klimaatactie	2,55 (1,24)	
 Leven in het Water	3,92 (1,26)		 Ongelijkheid Verminderen	2,41 (1,20)	
 Schoon Water en Sanitair	3,87 (1,19)		 Verantwoorde Consumptie en Productie	2,38 (1,22)	
 Leven op het Land	3,86 (1,26)		 Eerlijk Werk en Economische Groei	2,34 (1,15)	
 Partnerschappen	3,86 (1,10)		 Partnerschappen	2,33 (1,15)	
 Verantwoorde Consumptie en Productie	3,84 (1,16)		 Industrie, Innovatie en Infrastructuur	2,33 (1,19)	
 Geen Honger	3,74 (1,24)		 Geen Armoede	2,30 (1,13)	
 Duurzame Steden en Gemeenschappen	3,70 (1,17)		 Duurzame Steden en Gemeenschappen	2,28 (1,15)	
 Ongelijkheid Verminderen	3,67 (1,20)		 Vrede, Justitie en Sterke Publieke Diensten	2,25 (1,20)	
 Vrede, Justitie en Sterke Publieke Diensten	3,67 (1,22)		 Geen Honger	2,18 (1,07)	
 Geen Armoede	3,60 (1,23)		 Betaalbare en Duurzame Energie	2,14 (1,16)	
 Eerlijk Werk en Economische Groei	3,58 (1,13)		 Leven op het Land	2,11 (1,21)	
 Betaalbare en Duurzame Energie	3,57 (1,19)		 Leven in het Water	1,98 (1,13)	
 Industrie, Innovatie en Infrastructuur	3,52 (1,16)		 Schoon Water en Sanitair	1,96 (1,05)	

De tabel toont ook in welke mate de SDGs, of de daarmee gerelateerde onderwerpen, aan bod komen in de verschillende lessen, en dit opnieuw op een schaal van 1 (= nooit) tot 5 (= heel vaak). De respondenten geven aan dat de SDGs 3 (Goede Gezondheid en Welzijn), 5 (Gendergelijkheid), 4 (Kwaliteitsonderwijs) en 13 (Klimaatactie) het vaakst aan bod komen over alle opleidingen heen. Waar deze eerste 4 SDGs overeenkomen in beide rankings, zien we dat voor de andere SDGs er een grote discrepantie is tussen het gepercipieerde belang en het aanbod binnen de opleidingen. Zo zien we dat de SDGs 14 (Leven in het Water) en 15 (Leven op het Land) als belangrijke SDGs worden aangehaald, terwijl ze het minst aan bod komen in de opleidingen. Verder valt ook op dat de meeste SDGs als belangrijk (=4) tot zeer belangrijk (=5) worden aangeduid, terwijl ze slechts zelden (=2) of soms (=3) aan bod komen in de opleidingen.

4.2.2 Per faculteit

In onderstaande figuren worden de SDGs gerangschikt per faculteit op basis van (a) het belang dat de studenten van deze faculteiten toekennen aan de verschillende doelstellingen, en (b) de mate waarin studenten vinden dat de verschillende doelstellingen aan bod komen in hun opleiding aan de faculteit waar ze studeren. De figuren tonen zeer uiteenlopende resultaten voor beide rankings over de verschillende faculteiten heen.

Figuur 3 Belang van de verschillende SDGs voor de opleiding van de student (per faculteit)

Figuur 4 Mate waarin de SDGs (of gerelateerde onderwerpen) aan bod komt in de opleiding die de student volgt – eigen inschatting (per faculteit)

4.3 Interdisciplinair samenwerken rond concrete duurzaamheidsvraagstukken & voorbereiding op werkcontext

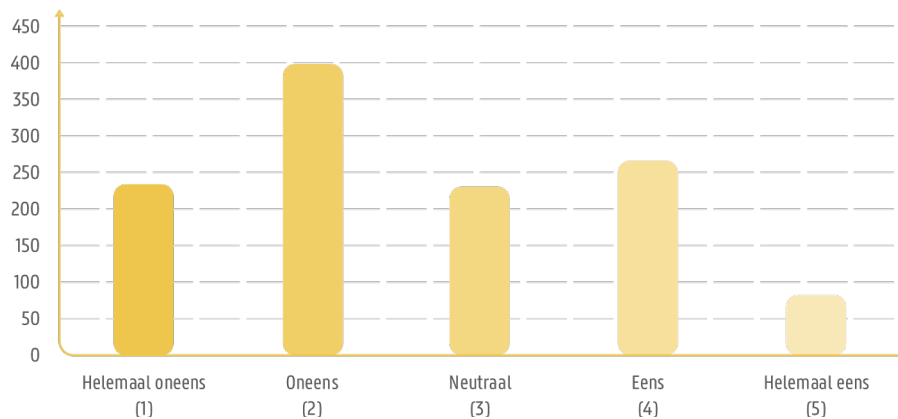
4.3.1 Universiteitsbreed

In de enquête werden de respondenten verder bevraagd naar hun ervaringen met het onderwijsaanbod rond duurzaamheidsvraagstukken in hun opleiding. Er werden hierbij zes stellingen voorgelegd, waarbij de respondent diende aan te geven in welke mate men het (on)eens was met de verschillende stellingen. Hiertoe werd een schaal gebruikt van 1 (= helemaal oneens) tot 5 (= helemaal eens).

Respondenten geven aan het eerder oneens te zijn met de stelling dat ze tijdens hun opleiding aan de slag gegaan zijn met concrete en actuele duurzaamheidsvraagstukken (2 = oneens, 3 = neutraal) en het (helemaal) oneens te zijn met de stelling rond het samenwerken met studenten van andere faculteiten (1 = helemaal oneens, 2 = oneens). Tegelijkertijd drukken ze ook de wens uit om vaker aan de slag te (kunnen) gaan met duurzaamheidsvraagstukken (4 = eens), en dit ook in een interfacultaire setting (3 = neutraal, 4 = eens).

Stelling: "In mijn opleiding aan de universiteit ben ik aan de slag gegaan met concrete en actuele duurzaamheidsvraagstukken."

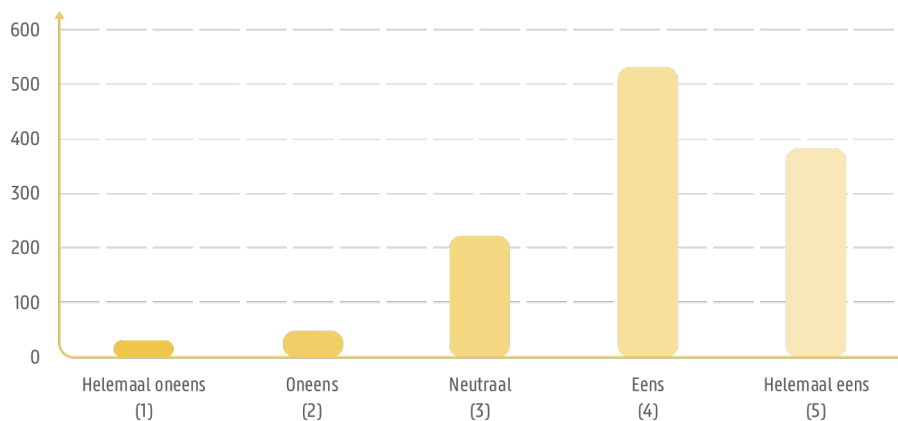
gemiddelde = 2,64/5; st. afw. = 1,210; n = 1211

Figuur 5

Stelling: "In mijn opleiding aan de universiteit wens ik meer aan de slag te gaan met concrete en actuele duurzaamheidsvraagstukken."

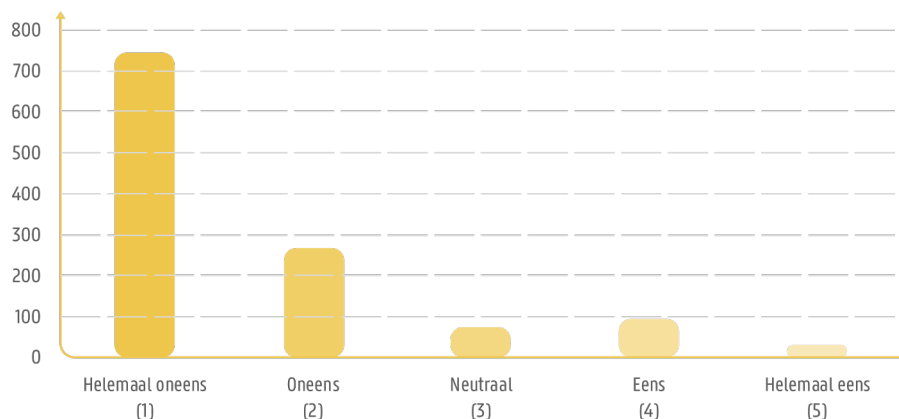
gemiddelde = 3,98/5; st. afw. = 0,937; n = 1211

Figuur 6

Stelling: "In mijn opleiding aan de universiteit heb ik met studenten van andere faculteiten samengewerkt rond duurzaamheidsvraagstukken."

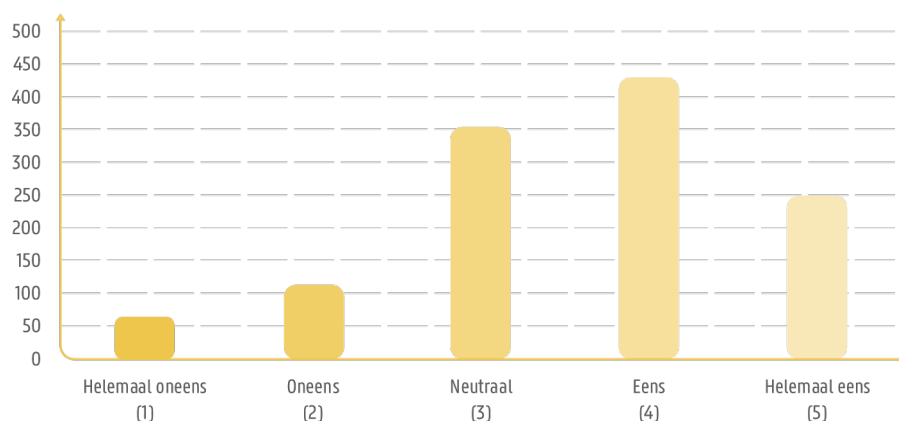
gemiddelde = 1,68/5; st. afw. = 1,056; n = 1211

Figuur 7

Stelling: "In mijn opleiding aan de universiteit wens ik meer met studenten van andere faculteiten samen te werken rond duurzaamheidsvraagstukken."

gemiddelde = 3,57/5; st. afw. = 1,078; n = 1211

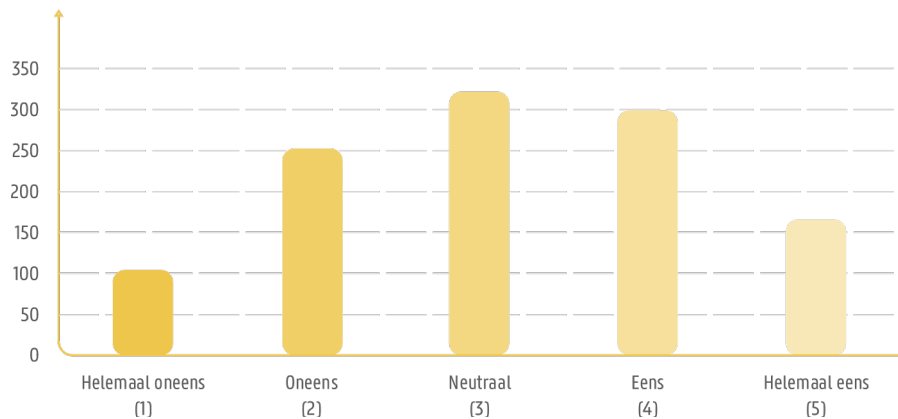
Figuur 8

We vinden bovendien dat masterstudenten een hogere score geven aan de stellingen rond het huidige duurzaamheidsaanbod in de opleidingen dan bachelorstudenten. Masterstudenten geven aan vaker aan de slag te zijn gegaan met concrete en actuele duurzaamheidsvraagstukken ($x_{\text{master}} = 2,76$; $x_{\text{bachelor}} = 2,54$; $p\text{-waarde} = 0,003$) en gaan meer akkoord met de stelling dat dit in een interfacultaire samenwerking gebeurde ($x_{\text{master}} = 1,83$; $x_{\text{bachelor}} = 1,53$; $p\text{-waarde} = 0,000$).

Verder werd er ook gepolst naar de manier waarop duurzaamheidsvraagstukken werden aangereikt binnen de verschillende opleidingen. In onderstaande tabellen vinden we terug dat dit eerder vanuit verschillende perspectieven binnen het eigen vakgebied gebeurt, dan vanuit een kader dat het eigen vakgebied overstijgt. Bij deze stellingen kregen de respondenten ook de optie om "Geen idee" aan te duiden, wat de verschillen in steekproefomvang met de voorgaande staafdiagrammen verklaart.

Stelling: "In mijn opleiding aan de universiteit werden duurzaamheidsvraagstukken benaderd vanuit verschillende perspectieven binnen mijn eigen vakgebied."

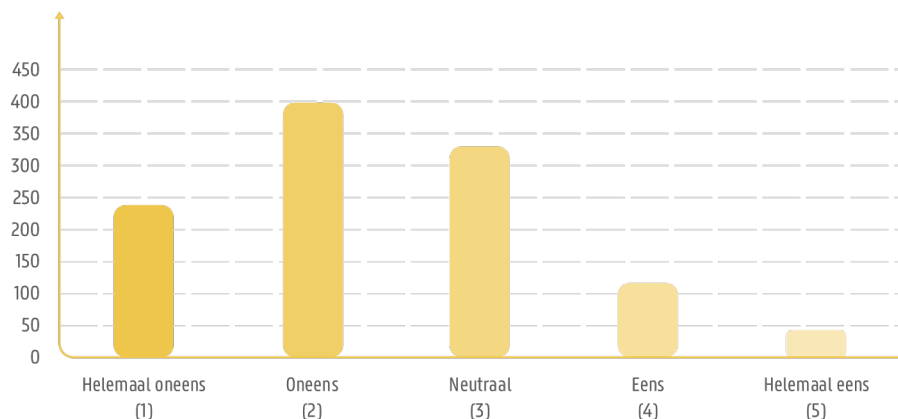
gemiddelde = 3,15/5; st. afw. = 1,188; n = 1146

Figuur 9

Stelling: "In mijn opleiding aan de universiteit werden duurzaamheidsvraagstukken benaderd vanuit verschillende perspectieven die mijn eigen vakgebied overstijgen."

gemiddelde = 2,40/5; st. afw. = 1,045; n = 1122

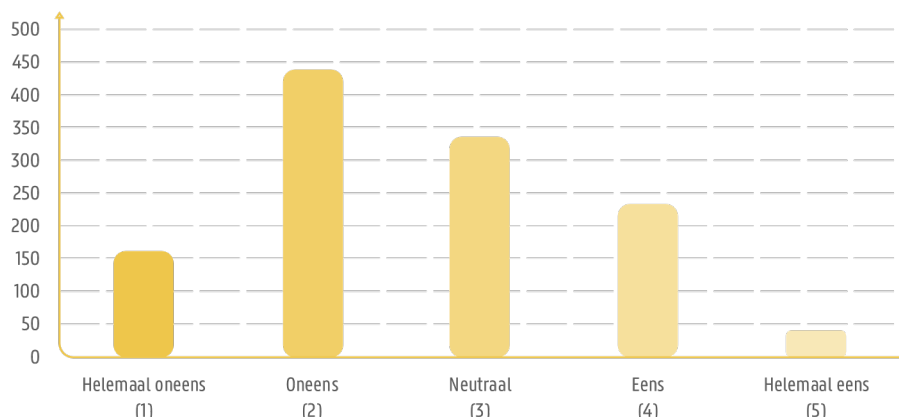

Figuur 10

Finaal werd ook bevroegd in welke mate de respondenten zich voldoende voorbereid voelen om duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken in hun latere werkcontext. De gemiddelde score ligt hier tussen "oneens" (=2) en "neutraal" (=3). Hier werd geen significant verschil gevonden tussen bachelor- en masterstudenten. Concreet voelt slechts 22,7% van de respondenten zich voldoende voorbereid om duurzaamheidsvraagstukken later te kunnen aanpakken in hun werkcontext.

Stelling: "Ik voel me voldoende voorbereid om duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken in mijn latere werkcontext."

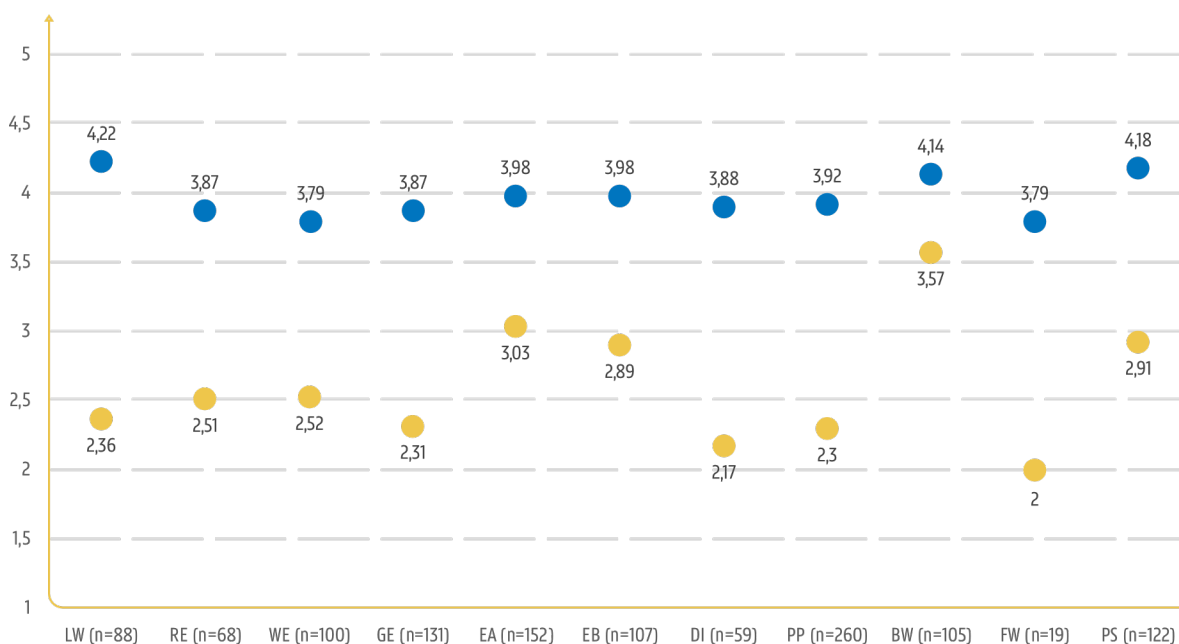
gemiddelde = 2,63/5; st. afw. = 1,043; n = 1211

Figuur 11

4.3.2 Per faculteit

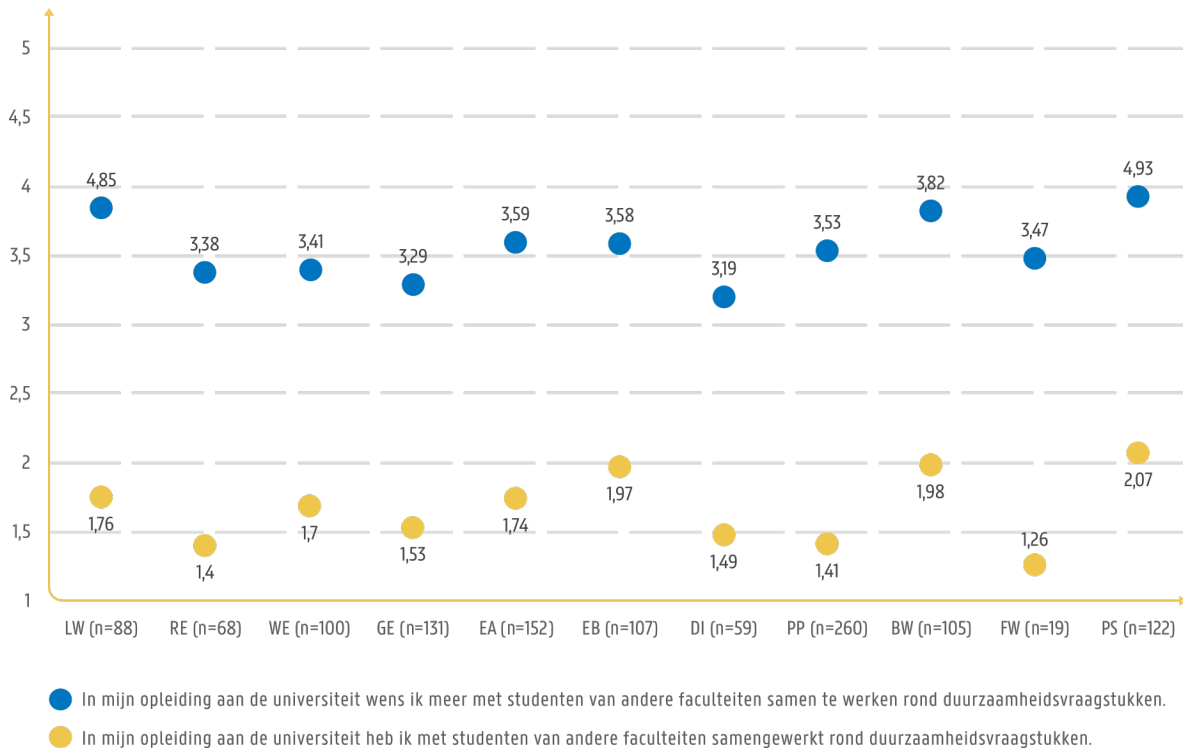
We kunnen de antwoorden op bovenstaande stellingen ook per faculteit analyseren. In onderstaande figuur zien we dat er bij respondenten van alle faculteiten een sterke vraag is om vaker aan de slag te gaan met concrete en actuele duurzaamheidsvraagstukken. We vinden ook terug dat de mate waarin er vandaag al wordt ingezet op dergelijke vraagstukken, sterk verschilt tussen faculteiten, en dat er steeds een groot verschil is tussen het aanbod, en de wens van de respondent.

- In mijn opleiding aan de universiteit wens ik meer aan de slag te gaan met concrete en actuele duurzaamheidsvraagstukken.
- In mijn opleiding aan de universiteit ben ik aan de slag gegaan met concrete en actuele duurzaamheidsvraagstukken.

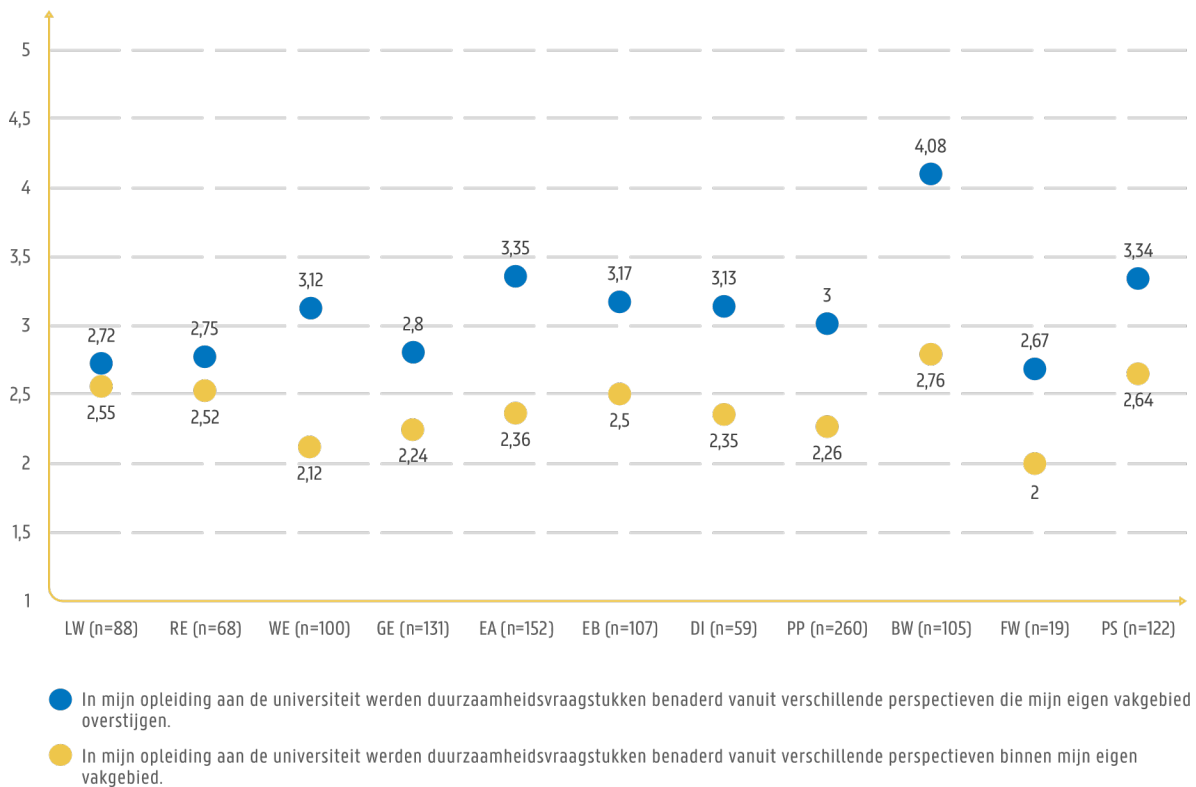
Figuur 12

Eenzelfde beeld vinden we terug bij de stellingen rond interfacultaire samenwerking tijdens de opleidingen aan de verschillende faculteiten. De respondenten geven in de enquête aan hier meer aandacht voor te willen zien binnen hun opleiding, daar waar dit vandaag uiterst zelden het geval is.

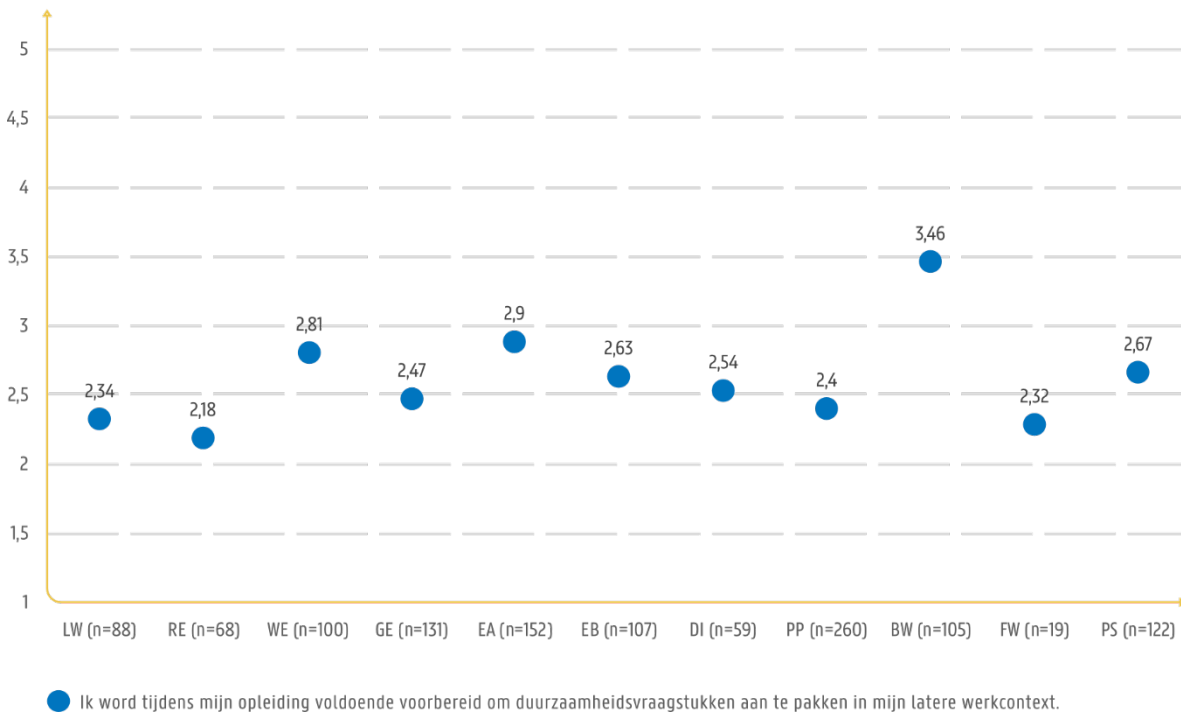
Figuur 13

Figuur 14 toont dat wanneer duurzaamheidsvraagstukken aan bod komen tijdens de opleiding, dit vaker gebeurt vanuit verschillende perspectieven binnen het eigen vakgebied, dan vanuit perspectieven die het eigen vakgebied overstijgen. Voor sommige opleidingen is dit meer uitgesproken het geval dan voor andere.

Figuur 14

Figuur 15 toont hoe goed studenten uit verschillende faculteiten zich voorbereid voelen om duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken in hun latere werkcontext. We vinden relatief grote verschillen tussen respondenten van verschillende faculteiten, en slechts één groep (BW-studenten) geeft een gemiddelde score aan die neigt naar “eens”. Alle andere respondenten geven gemiddeld aan het niet eens (=2) te zijn met de stelling of neutraal (=3) te staan tegenover de stelling.

Figuur 15

4.4 Duurzaamheid binnen verschillende opleidingsonderdelen

Tabellen 3 t.e.m. 10 geven weer binnen welke opleidingsonderdelen duurzaamheid aan bod komt. Niet van toepassing (n.v.t.) betekent dat de respondent dat opleidingsonderdeel niet kan evalueren omdat het geen deel uitmaakt van de opleiding of omdat dit opleidingsonderdeel later opgenomen wordt.

Tabel 3 geeft weer in welke mate volgens de respondenten duurzaamheid aan bod kwam binnen verplichte vakken. 'N.v.t.' staat voor 'niet van toepassing'.

Q: In welke mate komt/kwam duurzaamheid aan bod in de verschillende types opleidingsonderdelen binnen je opleiding? (duid aan op de schaal) - verplichte vakken

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nooit	95	7.8	7.8	7.8
	zelden	345	28.5	28.5	36.3
	soms	457	37.7	37.7	74.1
	vaak	234	19.3	19.3	93.4
	heel vaak	66	5.5	5.5	98.8
	n.v.t.	14	1.2	1.2	100.0
Total		1211	100.0	100.0	

Tabel 4 geeft weer in welke mate volgens de respondenten duurzaamheid aan bod kwam binnen keuze vakken. 'N.v.t.' staat voor 'niet van toepassing'.

Q: In welke mate komt/kwam duurzaamheid aan bod in de verschillende types opleidingsonderdelen binnen je opleiding? (duid aan op de schaal) - keuzevakken

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nooit	106	8.8	8.8	8.8
	zelden	171	14.1	14.1	22.9
	soms	262	21.6	21.6	44.5
	vaak	160	13.2	13.2	57.7
	heel vaak	79	6.5	6.5	64.2
	n.v.t.	433	35.8	35.8	100.0
	Total	1211	100.0	100.0	

Tabel 5 geeft weer in welke mate volgens de respondenten duurzaamheid aan bod kwam binnen vakken uit hun minor. 'N.v.t.' staat voor 'niet van toepassing'.

Q: In welke mate komt/kwam duurzaamheid aan bod in de verschillende types opleidingsonderdelen binnen je opleiding? (duid aan op de schaal) - vakken uit mijn minor

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nooit	79	6.5	6.5	6.5
	zelden	137	11.3	11.3	17.8
	soms	185	15.3	15.3	33.1
	vaak	75	6.2	6.2	39.3
	heel vaak	30	2.5	2.5	41.8
	n.v.t.	705	58.2	58.2	100.0
	Total	1211	100.0	100.0	

Tabel 6 geeft weer in welke mate volgens de respondenten duurzaamheid aan bod kwam binnen vakken uit hun major of afstudeerrichting. 'N.v.t.' staat voor 'niet van toepassing'.

In welke mate komt/kwam duurzaamheid aan bod in de verschillende types opleidingsonderdelen binnen je opleiding? (duid aan op de schaal) - vakken uit mijn major/afstudeerrichting

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nooit	81	6.7	6.7	6.7
	zelden	164	13.5	13.5	20.2
	soms	190	15.7	15.7	35.9
	vaak	127	10.5	10.5	46.4
	heel vaak	59	4.9	4.9	51.3
	n.v.t.	590	48.7	48.7	100.0
	Total	1211	100.0	100.0	

Tabel 7 geeft weer in welke mate volgens de respondenten duurzaamheid aan bod kwam binnen hun bachelorproef/project. 'N.v.t.' staat voor 'niet van toepassing'.

Q: In welke mate komt/kwam duurzaamheid aan bod in de verschillende types opleidingsonderdelen binnen je opleiding? (duid aan op de schaal) - bachelorproef/project

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nooit	207	17.1	17.1	17.1
	zelden	115	9.5	9.5	26.6
	soms	115	9.5	9.5	36.1
	vaak	109	9.0	9.0	45.1
	heel vaak	57	4.7	4.7	49.8
	n.v.t.	608	50.2	50.2	100.0
	Total	1211	100.0	100.0	

Tabel 8 geeft weer in welke mate volgens de respondenten duurzaamheid aan bod kwam binnen de masterproef. 'N.v.t.' staat voor 'niet van toepassing'.

Q: In welke mate komt/kwam duurzaamheid aan bod in de verschillende types opleidingsonderdelen binnen je opleiding? (duid aan op de schaal) - masterproef

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nooit	165	13.6	13.6	13.6
	zelden	90	7.4	7.4	21.1
	soms	102	8.4	8.4	29.5
	vaak	83	6.9	6.9	36.3
	heel vaak	72	5.9	5.9	42.3
	n.v.t.	699	57.7	57.7	100.0
	Total	1211	100.0	100.0	

Tabel 9 geeft weer in welke mate volgens de respondenten duurzaamheid aan bod kwam binnen hun stage. 'N.v.t.' staat voor 'niet van toepassing'.

Q: In welke mate komt/kwam duurzaamheid aan bod in de verschillende types opleidingsonderdelen binnen je opleiding? (duid aan op de schaal) - stage

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nooit	125	10.3	10.3	10.3
	zelden	80	6.6	6.6	16.9
	soms	101	8.3	8.3	25.3
	vaak	69	5.7	5.7	31.0
	heel vaak	27	2.2	2.2	33.2
	n.v.t.	809	66.8	66.8	100.0
	Total	1211	100.0	100.0	

	Duurzaamheid komt oppervlakkig voor	De respondent geeft aan dat duurzaamheid wel voorkomt in het curriculum, maar eerder oppervlakkig en/of als 'bijproduct' (bijvoorbeeld een extra hoofdstuk, zonder verdere integratie van duurzaamheid in de rest van de cursus)
	Duurzaamheid komt vrijwillig voor	Duurzaamheid komt volgens de respondenten dus niet aan bod in verplichte curriculum onderdelen, maar enkel als de student er zelf voor kiest via een keuzevak, bachelor-(project) of masterproef onderwerp ofwel een lesgever die ervoor kiest hier extra aandacht aan te besteden
	Duurzaamheid komt niet of (te) weinig voor	Respondenten gaven aan dat er geen of (te) weinig aandacht werd besteed aan duurzaamheid
Categorie 2: Suggesties	Multi/interdisciplinaire samenwerking & aanleren van verschillende aspecten van duurzaamheid	De respondent geeft aan meer te willen samenwerken met studenten van andere opleidingen en faculteiten en/of te leren over aspecten van duurzaamheid die hun eigen vakgebied overschrijden
	Verplicht aan bod komen	
	Meer aandacht voor duurzaamheid (holistisch, integratie curriculum)	De respondent geeft aan dat duurzaamheid verplicht aan bod zou moeten komen, in de vorm van een verplicht vak, of geïntegreerd in de bestaande plichtsvakken
	Duurzaamheid moet niet (meer) aanbod komen (dan het nu al komt) omdat het niet past binnen de opleiding	De respondent geeft aan dat duurzaamheid geen plaats hoeft te krijgen in het bestaande curriculum, omdat dit niet past bij de aard van de opleiding. Deze respondenten geven in deze categorie dus aan dat ze geen wens hebben om over duurzaamheid te leren omdat het geen betrekking heeft tot hun opleiding
	Concretiseren en toepassingen van duurzaamheidsvraagstukken	Respondenten geven aan dat ze meer concreet over duurzaamheid wensen te leren, waarbij er verder wordt gegaan dan theoretische modellen, ze wensen daarbij inzicht krijgen en op zoek te gaan naar oplossingen en meer weten hoe ze duurzaamheidsvraagstukken moeten aanpakken. Ook transdisciplinaire inzichten worden gevraagd.
	Intensieve werkvormen	De respondenten vragen intensieve werkvormen om over duurzaamheid te leren en/of toe te passen. Werkvormen zoals dialoog, discussie en project).

Meer uitleg, bevindingen en suggesties per faculteit kunnen in de Bijlage A: Gecodeerde open vragenlijst gevonden worden.

5 DISCUSSIE VAN RESULTATEN

Uit de wordcloud (zie 4.1) blijkt dat de studenten voornamelijk ecologische thema's met duurzaamheid associëren. Uit de bevraging met de SDG's blijkt echter een brede interesse in alle verschillende SDG's, met een ranking die varieert van faculteit tot faculteit.

Zowel uit de meerkeuzevragen als de open suggesties blijkt een vraag naar méér duurzaamheid binnen het curriculum binnen verschillende soorten werkvormen in alle opleidingen, meer interdisciplinaire werking en meer multiperspectivisme, en meer holistische aanpak en meer concrete vraagstukken. Uit de open vragen blijkt ook een kritische stem ten opzichte van de SDG's en een nood aan 'sterke duurzaamheid'.

Uit hoofdstuk 4.3 blijkt dat de meeste studenten zich niet voorbereid voelen om in hun latere werkcontext met duurzaamheid aan de slag te gaan. Uit de open vragen komt ook de vraag naar het concreet maken van duurzaamheidsproblematieken, het toepassen ervan en oplossingsgericht werken en dit niet enkel voor het werkveld, maar voor de toekomst in het algemeen.

6 AANBEVELINGEN VOOR BELEID

De organisatoren van deze universiteitsbrede duurzaamheidsenquête willen op basis van bovenstaande resultaten de volgende vier aanbevelingen doen:

1. Zet in op structurele verankering van duurzaamheid binnen de opleidingen
2. Bevorder maximaal interdisciplinair duurzaam hoger onderwijs
3. Bied alle studenten kansen om actief aan de slag te gaan met duurzaamheidsvraagstukken
4. Benut de reeds opgebouwde expertise van lesgevers, opleidingen en faculteiten én schaal op

6.1 Zet in op structurele verankering van duurzaamheid binnen de opleidingen

Studenten, met uitzondering van studenten uit de faculteit bio-ingenieurswetenschappen, voelen zich niet voorbereid om in hun latere werkcontext duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken. Studenten zijn tegelijkertijd zelf vragende partij om duurzaamheidsvraagstukken meer aan bod te laten komen in hun opleiding. Studenten willen dat duurzaamheid grondiger aan bod wordt gebracht in hun opleiding en niet enkel als een thema tijdens hoorcolleges.

De bestaande piloottrajecten die vanuit het CDO begeleid worden in het kader van het UBK duurzaam onderwijs verdienen dan ook blijvende en doorgedreven aandacht.

Daarnaast kunnen bijkomende kansen gecreëerd worden binnen het huidige onderwijsbeleid rond het Futureproof maken van curricula en de vijf FUTUREproof criteria: vormen van T-shaped professionals, inter- en multi-transdisciplinaire invulling van het curriculum, stepping stone-principe voor het verwerven van internationale en interculturele competenties, inbedding in de maatschappij en het centraal stellen van de student.

6.2 Bevorder maximaal interdisciplinair duurzaam hoger onderwijs

Studenten geven aan dat zij veel meer interdisciplinair willen samenwerken aan duurzaamheidsvraagstukken dan in de huidige opleidingen gebeurt. Deze vraag sluit aan bij een sterke nood aan het verkennen van verschillende perspectieven, ervaringen en expertises bij complexe duurzaamheidsvraagstukken. Op vlak van onderzoek wordt meer en meer geëxperimenteerd met inter- en transdisciplinariteit, terwijl dit binnen onderwijs nog te weinig aandacht en kansen krijgt.

Interdisciplinair duurzaam onderwijs vergt dan ook het wegwerken van praktische barrières om interdisciplinair onderwijs te organiseren én tegelijkertijd expertiseopbouw om deze interdisciplinaire onderwijssettings goed te ondersteunen. De UGent moet dan ook meer investeren in inter- en transdisciplinaire onderwijspraktijken, ook voorbij samenwerkingsvormen met voornamelijk industriële partners. Een goed voorbeeld uit de praktijk is het concept van de jokerweek van de Architectuurstudenten. Voor en door studenten wordt er een week lang samen aan projecten gewerkt en dit op een niet-klassieke manier van lesgeven.

Tot slot verdient het opschalen van bestaande interdisciplinaire onderwijsinitiatieven, zoals bijvoorbeeld de Summer School Klimaat of de universiteitsbrede keuzevakken, extra aandacht.

6.3 Alle studenten kansen bieden om actief aan de slag te gaan met duurzaamheidsvraagstukken

Studenten vragen om meer aan de slag te gaan met concrete maatschappelijke of duurzaamheidsvraagstukken. Deze vraag sluit aan bij het streven van de UGent om studenten verschillende duurzaamheidscompetenties te laten verwerven.

Studenten kunnen kennis verwerven over duurzaamheidsvraagstukken via allerlei werkvormen. Tegelijkertijd blijkt dat leren, inclusief zelf aan de slag gaan met dergelijke complexe en urgente kwesties beter lukt via methoden zoals probleemgestuurd onderwijs, onderzoekend leren of 'challenge-based learning'. De UGent moet dan ook verder nadenken over het stimuleren van onderwijsinitiatieven die dit soort actieve werkvormen hanteren en focussen op actuele 'real world problems' buiten de klassieke leslokalen.

Bestaande initiatieven zoals Community Service Learning en living lab Campus Sterre maar ook ENLIGHT en de Stadsacademie bieden tal van mogelijkheden. Verdere expertiseopbouw en opschaling zodat alle studenten kans hebben om rond concrete duurzaamheidsvraagstukken te werken dient dan ook een blijvende ambitie te zijn.

6.4 Benut de reeds opgebouwde expertise van lesgevers en opleidingen en faculteiten en schaal op

De UGent kan bouwen op bestaande initiatieven van lesgevers, opleidingen en interfacultaire initiatieven om duurzaamheid te verankeren binnen het onderwijs (bijvoorbeeld piloottrajecten binnen het UBK Duurzaamheid of bijvoorbeeld vele lesgevers die duurzaamheid al integreren in hun opleidingsonderdelen). Ook ervaring met interdisciplinair of transdisciplinair duurzaam hoger onderwijs zijn al aanwezig (bijvoorbeeld het vak 'interdisciplinary perspectives on sustainability' of de Stadsacademie). Deze initiatieven zijn echter vaak gebonden aan het vrijwillige engagement van

individuele lesgevers die duurzaamheid belangrijk achten en/of tijdelijke projectgeld. Deze initiatieven dienen dan ook extra en blijvend ondersteund te worden. Daarnaast dienen barrières die structurele verankering in de weg staan weggewerkt te worden. Ondersteun docenten en opleidingen bij hun inspanningen om duurzaamheid te integreren: investeer verder in het ondersteuningsaanbod (van o.a. DOWA en CDO) en maak het bestaande aanbod ruim bekend. Tot slot dient een strategie uitgedacht te worden om bestaande succesvolle initiatieven op te schalen binnen de UGent.

7 VOLGENDE STAPPEN

We wensen dit rapport voor te stellen in de faculteitsraden, opleidingscommissies en CKO's, om de faculteiten, opleidingen en lesgevers aan te zetten kritisch te reflecteren over het huidige aanbod (inhoud en werkvorm) en acties te ondernemen om de visie vooropgesteld door de UGent en de wens van de studenten, uit te dragen. Uit de open vragen blijkt dat studenten zelf suggesties doen en ideeën hebben om hun curriculum aan te passen, het is aangewezen dat de opleiding, lesgevers én studenten samen aan de tekentafel zitten om duurzaamheid (beter) te integreren in het curriculum. Een mogelijke manier om dit te organiseren is onder andere door kritisch te reflecteren over duurzaamheid in de opleidingsmonitor en door studenten in de daar bijhorende studentenreflectie. De constructieve inbreng van geëngageerde studenten kan een meerwaarde vormen voor de kwaliteitszorg van de opleiding en kan concrete input opleveren voor het thema duurzaamheid in de opleidings- en faculteitsmonitors. Op die manier kunnen de aanbevelingen en kritiekpunten mee opgenomen worden in de hervorming van de opleidingen. Het kan daarnaast ook interessant zijn om te onderzoeken of het resultaat van dergelijke acties zichtbaar zijn in de opleidingsevaluatie

BIJLAGE A: GECODEERDE OPEN VRAGENLIJST

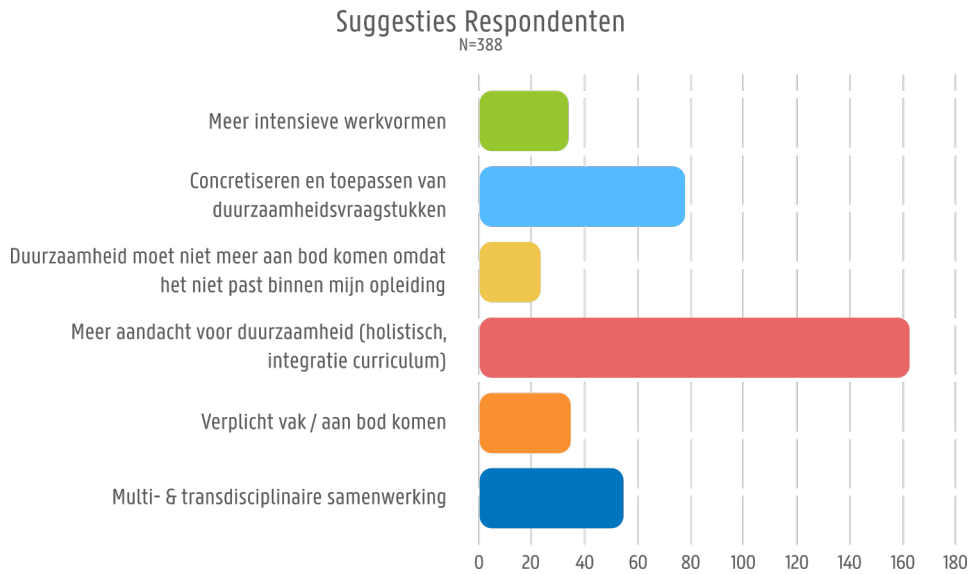
7.1 Categorieën

De categorieën werden al volgt gedefinieerd:

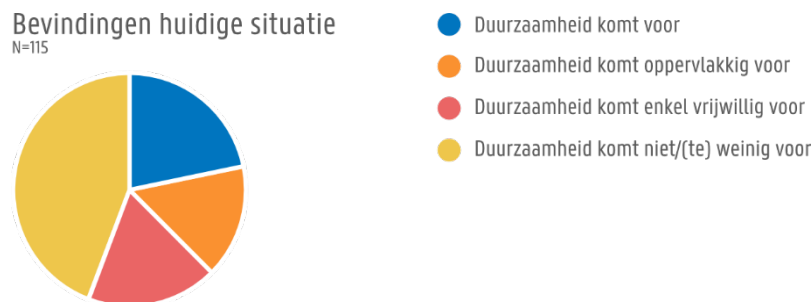
- 1) Bemerkingen over de huidige aanwezigheid van duurzaamheid in de opleiding
 - a) “Duurzaamheid komt voor”
 - i) De respondent geeft aan dat er (voldoende) over ‘duurzaamheid’ wordt geleerd in de les. Sinds de opvatting van ‘duurzaamheid’ verschilt, en niet altijd werd aangegeven, kunnen we geen uitspraken maken over welke aspecten van duurzaamheid al dan niet (voldoende) aan bod kwamen.
 - b) “Duurzaamheid komt oppervlakkig voor”
 - i) De respondent geeft aan dat duurzaamheid wel voorkomt in het curriculum, maar eerder oppervlakkig en/of als ‘bijproduct’ (bijvoorbeeld een extra hoofdstuk, zonder verdere integratie van duurzaamheid in de rest van de cursus).
 - c) “Duurzaamheid komt vrijwillig voor”
 - i) Duurzaamheid komt volgens de respondenten dus niet aan bod in verplichte curriculum onderdelen, maar enkel indien de student er zelf voor kiest via een keuzevak, bachelor-(project) of masterproef onderwerp oftewel een lesgever die ervoor kiest hier extra aandacht aan te besteden.
 - d) “Duurzaamheid komt niet of (te) weinig voor.”
 - i) Respondenten gaven aan dat er geen of (te) weinig aandacht werd besteed aan duurzaamheid.
- 2) Suggesties en aangeven van wensen en noden in het curriculum
 - a) “Multi/interdisciplinaire samenwerking & aanleren van verschillende aspecten van duurzaamheid.”
 - i) De respondent geeft aan meer te willen samenwerken met studenten van andere opleidingen en faculteiten en/of te leren over aspecten van duurzaamheid die hun eigen vakgebied overschrijden.
 - b) “Verplicht aan bod komen”
 - i) De respondent geeft aan dat duurzaamheid verplicht aan bod zou moeten komen, in de vorm van een verplicht vak, of geïntegreerd in de bestaande plichtsvakken.
 - c) “Meer aandacht voor duurzaamheid (holistisch, integratie curriculum)”
 - i) Studenten wensen enerzijds meer over duurzaamheid te leren, op een holistische manier en geïntegreerd in de opleiding.
 - d) “Duurzaamheid moet niet (meer) aanbod komen (dan het nu al komt) omdat het niet past binnen de opleiding.”
 - i) De respondent geeft aan dat duurzaamheid geen plaats hoeft te krijgen in het bestaande curriculum, omdat dit niet past bij de aard van de opleiding. Deze respondenten geven in deze categorie dus aan dat ze geen wens hebben om over duurzaamheid te leren omdat het geen betrekking heeft tot hun opleiding.
 - e) Concretiseren en toepassingen van duurzaamheidsvraagstukken
 - i) Respondenten geven aan dat ze meer concreet over duurzaamheid wensen te leren, waarbij er verder wordt gegaan dan theoretische modellen, ze wensen daarbij inzicht krijgen en op zoek te gaan naar oplossingen en meer weten hoe ze duurzaamheidsvraagstukken moeten aanpakken. Ook transdisciplinaire inzichten worden gevraagd.
 - f) Intensieve werkvormen
 - i) De respondenten vragen intensieve werkvormen om over duurzaamheid te leren en/of toe te passen. Werkvormen zoals dialoog, discussie en project).

7.2 Resultaten

7.2.1 Universiteitsbreed

Figuur 16

Figuur 17

7.2.1.1 Multidisciplinariteit

Respondenten uit het merendeel van de faculteiten (lage tot geen respons in DI, RE en FW) vragen om een meer multi- en interdisciplinaire aanpak, waar ze zowel wensen samen te werken met studenten vanuit andere opleidingen en faculteiten, maar ook duurzaamheid willen benaderen vanuit andere perspectieven dan vanuit het perspectief van hun eigen vakgebied. Voor de Biowetenschappen betekent dit de sociale aspecten, bij de sociale wetenschappen wenst men zowel meer sociale aspecten (interdisciplinair) te bespreken, als meer inzicht in technologieën rond klimaatopwarming.

Het valt op dat er ook respondenten zijn met een eerder enge opvatting van duurzaamheid in hun vakgebied komen en weinig tot geen begrip hebben voor wat duurzaamheidsdenken kan betekenen binnen hun vakgebied. Er wordt ook opgemerkt dat studenten eerder de link leggen met printbeleid, boeken en verwarming op hun campus, eerder dan hun curriculum, werkvormen en inhoud. Dit geeft aan dat enerzijds de studenten hier individueel mee bezig zijn, maar ook niet de reflex hebben gemaakt om verder na te denken over duurzaamheid binnen de opleiding op het niveau van kennis en toepassing van kennis.

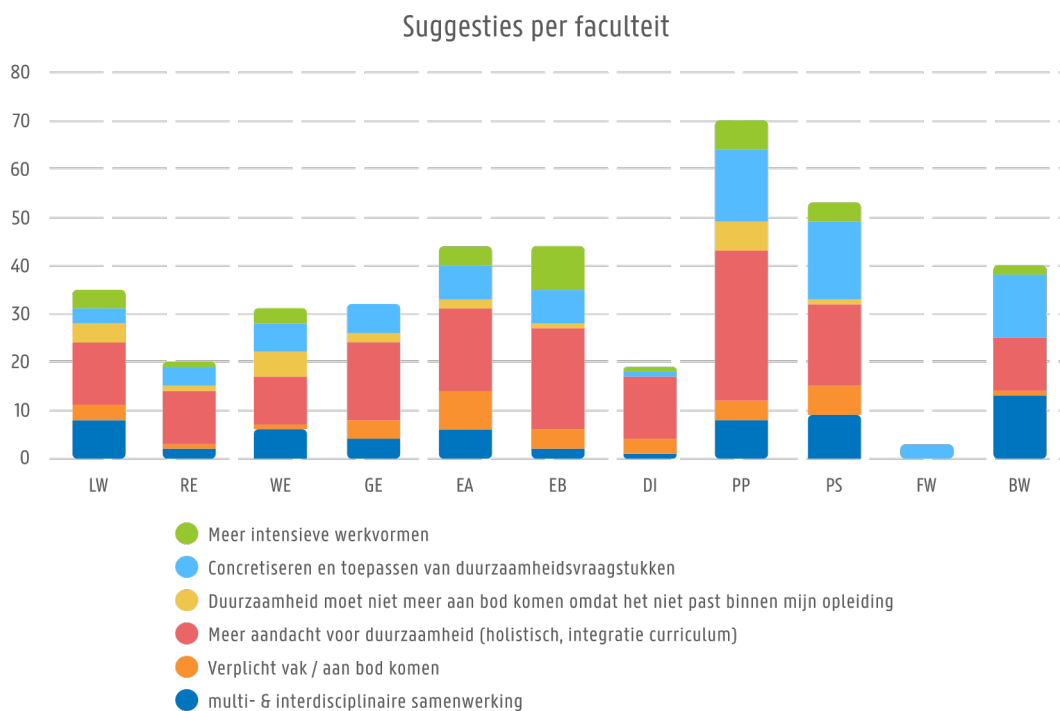
7.2.1.2 Toepassen van kennis

Respondenten verwijzen naar een nood aan toepassing, concrete cases en oplossingsgericht werken. De studenten uit de sociale wetenschappen zijn op zoek naar hoe ze in het veld kunnen omgaan met duurzaamheid, de meer technische richtingen willen projecten ook kunnen uitwerken. Men wil naast de theorie en algemene aspecten van duurzaamheid concreet aan de slag gaan, cases behandelen en meer weten over hoe men omgaat met duurzaamheid in het werkveld. Het geeft aan dat studenten die al geboeid zijn rond duurzaamheid, een stap verder willen zetten en hier ook in een academische setting mee aan de slag willen gaan. Studenten zijn klaar om een stap verder te gaan dan de oppervlakkige manier waarop duurzaamheid voorkomt in het merendeel van de opleidingen.

7.2.1.3 Duurzaamheid hoort niet thuis aan de UGent

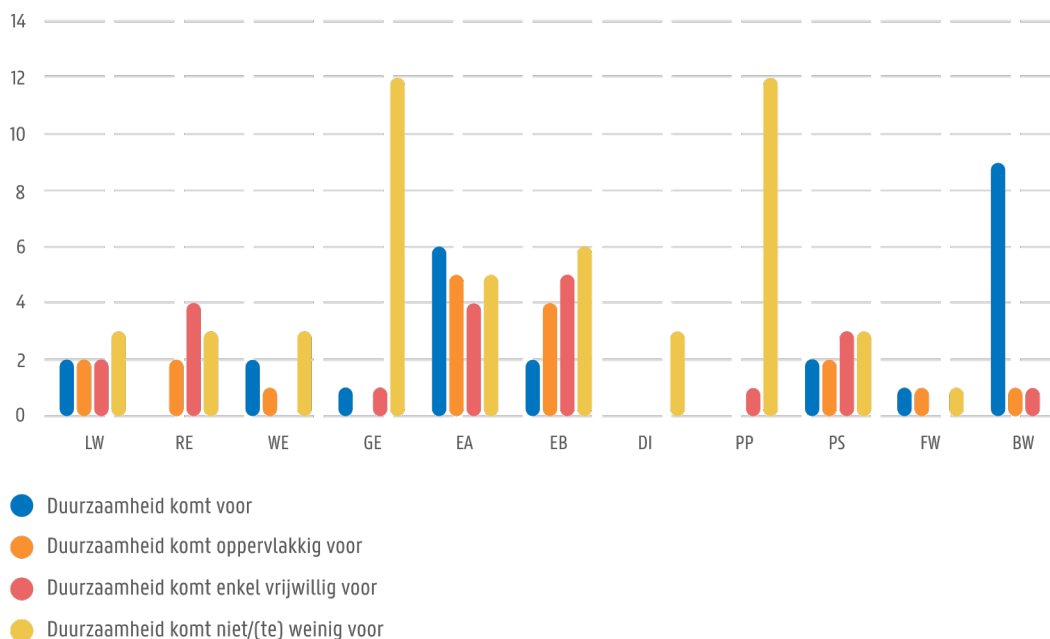
In het algemeen werden er weinig antwoorden gegeven die duurzaamheid (en het belang ervan) in vraag stelden. Er zijn twee respondenten die vinden dat 'duurzaamheid' en 'duurzaamheidseducatie' geen taak is van de UGent of een universiteit. Volgens hen moet een universiteit politiek neutraal zijn, en geen normatieve instelling aannemen. Er zijn ook enkelingen die geen nood voelen, noch interesse hebben om binnen het kader van hun opleiding over duurzaamheid te leren. Er zijn enkele antwoorden die aanhalen dat het programma al te druk is, en duurzaamheid hier niet meer in past (hoewel belangrijk).

7.2.2 Bevindingen en suggesties per faculteit

Figuur 18

Huidige situatie per faculteit

Figuur 19

7.2.2.1 Faculteit Letteren en Wijsbegeerte

De twee uitersten komen aan bod: respondenten die aangeven niet te weten hoe (en/of waarom) 'duurzaamheid' moet worden geïntegreerd in de opleiding. Het valt op dat deze groep eerder de link legt met ecologie, dan met andere aspecten van duurzaamheid. Sommige zijn wel akkoord dat hier over faculteiten of vakgebieden heen wél opportuiniteten moeten zijn om meer over duurzaamheid te leren. De andere groep vraagt naar meer duurzaamheid in de opleiding, zowel ecologische aspecten, als gender en dekolonisering.

Suggesties van de respondenten:

- Relatie tussen taal en discriminatie en hoe dit machtsstructuren kan blootleggen,
- Dialogische kennisdeling,
- Dekolonisering van de literatuurlijsten
- Contextualiseren van de aangeleerde kennis vanuit een duurzame en gedekoloniseerd perspectief.
- Er moet ruimte gemaakt om kritische te kunnen reflecteren, door middel van flipped classrooms en dialoog, ruimte voor verdieping en een flexibel lessenrooster met ruimte voor keuze.
- Verbinden van vakgebieden door vakoverschrijdende lezingen
- Duurzame ontwikkeling vanuit een historische perspectief.
- Facultair klimaatdebat

7.2.2.2 Faculteit Recht en Criminologie

In de opleiding Rechten valt het op dat duurzaamheid weinig tot helemaal niet aan bod komt in het verplichte traject, enkel met het kiezen van een keuzevak is er enige aanwezigheid. Respondenten zijn nieuwsgierig naar hoe de rechtenopleiding (en de jurist) een meerwaarde kan zijn om duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken en voelen dan ook een gemis in hun opleiding.

Suggesties van de respondenten:

- Een globaal perspectief aan bod laten komen
- Relevantie van duurzaamheid binnen de criminologie aanduiden
- Problematieken en toekomstige doelstellingen linken.
- Relatie tussen duurzaamheidsvraagstukken en de jurist bespreken
- Armoedebestrijding

7.2.2.3 Faculteit Wetenschappen

Net zoals in de FLW komen de twee 'uitersten' hier duidelijk aan bod; een deel van de respondenten vindt het moeilijk om duurzaamheid te integreren, en/of hebben hier geen nood aan. Anderen vragen om meer (vakoverschrijdend) over duurzaamheid te leren.

Suggesties van de respondenten:

- Plaatsen in een maatschappelijke context
- Aandacht voor de politiek, sociaal en economische aspecten
- Keuze aanbod uitbreiden, met daarbij een focus op vakoverschrijdende inzichten
- Real world problems leren aanpakken

7.2.2.4 Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen

Bijna alle respondenten van de faculteit geneeskunde geven aan dat er weinig tot geen duurzaamheid voorkomt in hun opleiding, maar wel erg geïnteresseerd zijn. Sommige respondenten leggen duidelijke linken met gezondheidszorg die ze graag in hun opleiding verder zouden willen onderzoeken en over leren. Er wordt ook aangegeven dat het curriculum al zeer druk is, en bijkomende topics moeten kunnen worden geïntegreerd dusdanig dat de werklast haalbaar blijft.

7.2.2.5 Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur

De respondenten uit de faculteit ingenieurswetenschappen en architectuur wensen meer over duurzaamheid te leren in hun opleiding, door enerzijds dit meer structureel (en verplicht) aan bod te laten komen vanaf de bachelor, ook fundamentele vragen te durven stellen en aan de slag te gaan met concrete projecten.

Suggesties van de respondenten:

- Focus op nieuwe technieken en technologieën die een duurzame energie productie en consumptie faciliteren. Up to date cursussen
- Concretiseren
- Reeds voldoende aanleren over duurzaamheid in de bachelor
- Aan bod laten komen in verplichte vakken

7.2.2.6 Faculteit Economie en Bedrijfskunde

Het valt op dat de respondenten van de faculteit economie & bedrijfswetenschappen de enige zijn die een grotere getalen expliciet de achterliggende paradigma's van waaruit wordt lesgeven (en welke niet worden vermeld) aanhalen en bekritisieren. Volgens de respondenten is er een nood aan diversiteit in hun lesinhoud, en een gelijkwaardige behandeling van alternatieve perspectieven. Respondenten willen ook verder gaan dan de theorie en hoorcolleges en cases behandelen

7.2.2.7 Faculteit Dierengeneeskunde

Respondenten wensen dat duurzaamheid en bewustwording in de gehele opleiding wordt geïntegreerd en niet enkel voorkomt in specifieke vakgebieden (zoals veeteelt). Men wil meer inzicht krijgen in hoe hun bijdrages kunnen passen binnen de maatschappelijke context. Alsook meer aandacht voor het nut van dierenartsen en hun opportuniteiten binnen een duurzame transitie.

7.2.2.8 Faculteit Psychologie en Pedagogie

Suggesties van de respondenten:

- Meer op de actualiteit inspelen
- Trainingen voor lesgevers leren hoe duurzaamheid te integreren in de lessen
- Programma is heel druk, er zijn studenten die aangeven dat ze momenteel geen ruimte zien om over duurzaamheid te leren, hoewel ze dit graag zouden willen.
- Concrete vraagstukken
- Verder dan sociale dimensie van duurzaamheid en ook een holistische perspectief aanleren
- Nut van een psycholoog in duurzame transitie en maatschappelijk welzijn

7.2.2.9 Faculteit Farmaceutische Wetenschappen

Deze antwoorden werden niet meegenomen aangezien er te weinig respondenten waren (n=6).

7.2.2.10 Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen

Respondenten hadden een breed scala aan suggesties. Het viel op dat meer studenten dan in de andere faculteiten aangaven dat duurzaamheid (al dan niet enkel een focus op het ecologische aspect) reeds voorkomt in hun opleiding.

Suggesties van respondenten:

- Reeds in het begin van de opleidingen een breed beeld te krijgen van duurzaamheid
- Tools aanleren om kennis te delen, communicatie skills
- Inzicht verkrijgen in sociale en economische aspecten van duurzaamheid
- Projecten
- Samenwerken met studenten van andere faculteiten
- Inzichten vanuit de praktijk en werkveld, sustainable business modeling

7.2.2.11 Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen

Respondenten willen verder gaan dan theorie (die men nu al aanleert), meer aspecten van duurzaamheid in de lessen zien en toepassen door in te gaan op actuele thema's en concrete duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken. Er is vraag naar het integreren van duurzaamheid, in plaats van het als een bijkomend verplicht nummer te behandelen.

Suggesties van de respondenten:

- Een breder aanbod aan topics voor de bachelor- en masterproeven
- Belang van ecologie en klimaatverandering in sociale processen

- Behandelen van recente literatuur, theorieën en inzichten die ook ingaan op klimaatverandering en duurzaamheidsvraagstukken.
- Binnen de politieke wetenschappen kan er meer aandacht besteed worden aan de actualiteit, d.m.v. (bestaande) (groeps)opdrachten te laten aansluiten op actuele duurzaamheidsvraagstukken
- Leren hoe men de aangeleerde theoretische inzichten kan omzetten in de praktijk en gebruiken in het werkveld

8 BIJLAGE B: ENQUÊTE

Default Question Block

Met de duurzaamheidsenquête wil de Green Office i.s.m. het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling en de Gentse Studentenraad peilen naar de attitude van studenten tegenover duurzaamheid binnen hun opleiding. Daarnaast is het de bedoeling een meer gedetailleerd beeld te krijgen van de manier waarop studenten in hun opleiding met dit thema aan de slag kunnen en of er voldoende aandacht besteed wordt aan het interdisciplinaire karakter van duurzaamheidsvraagstukken. Hiermee hopen we een instrument in handen te krijgen dat de universiteit zal helpen om haar opleidingen, en dus ook haar studenten, klaar te stomen voor een duurzame toekomst. De onderstaande vragen zijn van toepassing op je huidige of laatst afgewerkte opleiding.

Ik bevestig dat ik de informatiebrief over dit onderzoeksproject heb gelezen en begrepen. Ik begrijp wat er van mij verwacht wordt en kreeg de kans om desgewenst vragen te stellen en hierop een afdoend antwoord te ontvangen.

Ik begrijp dat mijn deelname aan dit onderzoek vrijwillig is en dat ik deze op elk moment kan stopzetten zonder daarvoor een reden op te geven. Ik begrijp dat de gegevens die tot op dat moment worden verzameld, zullen gebruikt worden voor onderzoek.

Ik geef toestemming om mijn antwoorden te verwerken zoals uitgelegd in de informatiebrief en zullen behandeld worden in overeenstemming met de wetgeving inzake gegevensbescherming.

Ik neem vrijwillig deel aan dit onderzoek.

Klik bovenstaande stellingen aan indien je akkoord bent. Indien niet kan je niet deelnemen aan de enquête. Toch bedankt om dit te hebben willen overwegen.

Block 1

Vul aan wat past:

Ik ben momenteel student aan de UGent. → **Block 2**

Ik ben alumnus van de UGent. → **Block 2.1**

Wat is je gender?

Man Vrouw Ander

Block 2

Aan welke faculteit studeer je momenteel:

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte Faculteit Recht en Criminologie Faculteit Wetenschappen

Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen Faculteit

Ingenieurswetenschappen en Architectuur Faculteit Economie en Bedrijfskunde

Faculteit Diergeneeskunde

Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen

Faculteit Farmaceutische Wetenschappen Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen

Volg je momenteel een bachelor-, een masteropleiding of een andere opleiding? Antwoord op basis van het modeltrajectjaar waarin je het meeste studiepunten opneemt.

Bacheloropleiding

Masteropleiding

Andere opleiding (educatieve master, ManaMa, schakelprogramma, voorbereidingsprogramma, ...)

Welke opleiding volg je:

Wat is je voortraject bij deze masteropleiding?

Bachelorprogramma

Zij-instroom (voorbereidingsprogramma, schakelprogramma, ...)

Block 2.1

Aan welke faculteit studeerde je meest recentelijk af:

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte Faculteit Recht en Criminologie Faculteit Wetenschappen

Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen Faculteit

Ingenieurwetenschappen en Architectuur Faculteit Economie en Bedrijfskunde

Faculteit Diergeneeskunde

Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen Faculteit Bio-ingenieurwetenschappen

Faculteit Farmaceutische Wetenschappen Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen

Ronde je het meest recentelijk een bachelor-, een masteropleiding of een andere opleiding af? Antwoord op basis van het modeltrajectjaar waarin je het meeste studiepunten opnam.

Bacheloropleiding Masteropleiding

Andere opleiding (educatieve master, ManaMa, schakelprogramma, voorbereidingsprogramma, ...)

Welke opleiding heb je gevolgd:

In welk jaar studeerde je af?

Block 3

Wat betekent duurzaamheid voor jou? Vat samen in drie kernwoorden.

kernwoord 1

kernwoord 2

kernwoord 3

Block 21

Op de 2 volgende pagina's peilen we aan de hand van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties naar welke thema's je zelf belangrijk vindt binnen je opleiding en in welke mate deze thema's reeds aan bod kwamen.

Block 4

In welke mate vind jij volgende thema's belangrijk binnen de opleiding die je volgt/hebt gevolgd aan de universiteit? (duid aan op de schaal)

Onbelangrijk enigszins belangrijk redelijk belangrijk belangrijk

1. Het beëindigen van armoede overal en in al haar vormen
2. Het beëindigen van honger, het bereiken van voedselzekerheid en verbeterde voeding, en het promoten van duurzame landbouw
3. Het verzekeren van een goede gezondheid en het promoten van welzijn voor alle leeftijden
4. Het verzekeren van gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en het bevorderen van levenslang leren voor iedereen
5. Het bereiken van gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes
6. Het verzekeren van toegang tot en het duurzaam beheer van water en sanitair voor iedereen
7. Het verzekeren van toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen
8. Het bevorderen van een inclusief en duurzaam economisch model en waardig werk voor iedereen
9. Het bouwen van veerkrachtige infrastructuur, het bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering en het stimuleren van innovatie
10. Het terugdringen van ongelijkheid in en tussen landen
Steden en menselijke nederzettingen inclusiever, veiliger, veerkrachtiger en duurzamer maken
11. Het verzekeren van duurzame
12. consumptie- en productiepatronen
13. Het nemen van dringende actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden
14. Het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen
15. Het beschermen, herstellen en bevorderen van duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, het duurzaam beheer van bossen, het bestrijden van woestijnvorming en landdegradatie en het stoppen van biodiversiteitsverlies
16. Het bevorderen van vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, het verzekeren van toegang tot justitie voor iedereen en het uitbouwen van doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen op alle niveaus
17. Het versterken van wereldwijde samenwerking voor duurzame ontwikkeling

Block 5

In welke mate kwamen volgende thema's aan bod in je opleiding aan de universiteit?
(duid aan op de schaal)

nooit zelden soms vaak heel vaak

1. Het beëindigen van armoede overal en in al haar vormen
2. Het beëindigen van honger, het bereiken van voedselzekerheid en verbeterde voeding, en het promoten van duurzame landbouw
3. Het verzekeren van een goede gezondheid en het promoten van welzijn voor alle leeftijden
4. Het verzekeren van gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en het bevorderen van levenslang leren voor iedereen
5. Het bereiken van gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

6. Het verzekeren van toegang tot en het duurzaam beheer van water en sanitair voor iedereen
7. Het verzekeren van toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen
8. Het bevorderen van een inclusief en duurzaam economisch model en waardig werk voor iedereen
9. Het bouwen van veerkrachtige infrastructuur, het bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering en het stimuleren van innovatie
10. Het terugdringen van ongelijkheid in en tussen landen
Steden en menselijke nederzettingen inclusiever, veiliger, veerkrachtiger en duurzamer maken
11. Het verzekeren van duurzame
12. consumptie- en productiepatronen
13. Het nemen van dringende actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden
14. Het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen
15. Het beschermen, herstellen en bevorderen van duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, het duurzaam beheer van bossen, het bestrijden van woestijnvorming en landdegradatie en het stoppen van biodiversiteitsverlies
16. Het bevorderen van vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, het verzekeren van toegang tot justitie voor iedereen en het uitbouwen van doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen op alle niveaus
17. Het versterken van wereldwijde samenwerking voor duurzame ontwikkeling

Block 19

Duurzaamheid heeft in deze enquête betrekking op het streven naar een sociaal-rechtvaardige samenleving binnen de ecologische grenzen van de planeet. We doen dit aan de hand van de Sustainable Development Goals, hieronder weergegeven binnen de drie domeinen van duurzaamheid.

Bron: Folke, C., R. Biggs, A. V. Norström, B. Reyers, and J. Rockström. 2016. Social-ecological resilience and biosphere-based sustainability science. *Ecology and Society* 21(3):41. <http://dx.doi.org/10.5751/ES-08748-210341>

Block 6

In welke mate komt/kwam duurzaamheid aan bod in de verschillende types opleidingsonderdelen binnen je opleiding? (duid aan op de schaal)

nooit zelden soms vaak heel vaak n.v.t.

verplichte vakken
 keuzevakken
 vakken uit mijn minor
 vakken uit mijn major/afstudeerrichting
 bachelorproef/project
 masterproef
 stage
 creditcontract

Block 9

In welke werkvormen kwam duurzaamheid binnen jouw opleiding aan bod? (Je kan meerdere aanduiden)

Begeleide zelfstudie Onderzoeksproject
Demonstratie Online discussiegroep
Excursie PGO tutorial
Groepswerk Practicum
Hoorcollege Project
Integratieseminarie Stage
Kliniek Veldwerk
Masterproef Werkcollege
Microteaching Zelfstandig werk

Block 7

In mijn opleiding aan de universiteit ben ik aan de slag gegaan met concrete en actuele duurzaamheidsvraagstukken.

helemaal oneens oneens neutraal eens helemaal eens

In mijn opleiding aan de universiteit wens ik meer aan de slag te gaan met concrete en actuele duurzaamheidsvraagstukken.

helemaal oneens oneens neutraal eens helemaal eens

In mijn opleiding aan de universiteit heb ik met studenten van andere faculteiten samengewerkt rond duurzaamheidsvraagstukken.

helemaal oneens oneens neutraal eens helemaal eens

In mijn opleiding aan de universiteit wens ik meer met studenten van andere faculteiten samen te werken rond duurzaamheidsvraagstukken.

helemaal oneens oneens neutraal eens helemaal eens

Block 10

In mijn opleiding aan de universiteit werden duurzaamheidsvraagstukken benaderd vanuit....

... verschillende perspectieven binnen mijn eigen vakgebied

nooit zelden soms vaak heel vaak

... verschillende perspectieven die mijn eigen vakgebied overstijgen

nooit zelden soms vaak heel vaak

Block 13

Word je tijdens je opleiding voldoende voorbereid om duurzaamheidsvraagstukken aan te pakken in je latere werkcontext?

helemaal oneens oneens neutraal eens helemaal eens

Block 14

Niet verplicht open veld: Heb je nog verbeterpunten omtrent duurzaamheid binnen je opleiding?

Block 15 Faculteitspecifieke vragen Faculteit Letteren en Wijsbegeerte

Faculteitsspecifieke vraag: Heb je ideeën over de manier waarop duurzaamheidsvraagstukken (in brede zin) kunnen geïntegreerd worden in individuele of groepsopdrachten voor vakken waar duurzaamheid niet centraal staan?

Block 16 Faculteitspecifieke vragen faculteit Recht en Criminologie

Faculteitsspecifieke vraag: In welke mate komt de rol van recht voor het bereiken van duurzaamheid aan bod in de opleiding?

nooit weinig soms vaak heel vaak

Faculteitsspecifieke vraag: In welke mate in de opleiding wordt het recht gezien als instrument voor verandering naar een meer duurzame samenleving?

nooit weinig soms vaak heel vaak

Block 17 Faculteitspecifieke vragen faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur

Faculteitsspecifieke vraag: Heb je in academiejaar 2018-2019 de Duurzaamheidsenquête van FRiS ingevuld?

ja nee

Faculteitsspecifieke vraag: Ben je daardoor meer gaan letten op duurzaamheidsaspecten binnen je opleiding?

ja nee

Block 18: faculteitspecifieke vragen faculteit Economie en Bedrijfskunde

Faculteitsspecifieke vraag: Op welke manier komen duurzaamheidsvraagstukken aan bod binnen je opleiding?

sterk versnipperd eerder versnipperd neutraal eerder samenhangend sterk samenhangend

Faculteitsspecifieke vraag: Worden er tijdens je opleiding voldoende mogelijkheden aangeboden om aan de slag te gaan met duurzaamheidsvraagstukken (bv. keuzevakken, groepswerken, opdrachten, masterproefonderwerpen, ...)?

ja nee

Faculteitsspecifieke vraag: Niet verplicht open veld: Over welke duurzaamheidsaspecten zou je graag meer willen leren tijdens je opleiding?

Block 19: Faculteitsspecifieke vragen faculteit Bio-Ingenieurswetenschappen

Faculteitsspecifieke vraag: In welke mate voel jij je voorbereid om als (toekomstig) afgestudeerde aan de faculteit bio-ingenieurswetenschappen een bijdrage te leveren aan duurzaamheid?

helemaal niet enigszins matig aanzienlijk helemaal

Faculteitsspecifieke vraag: Verduidelijk wat sterk was en/of wat ontbrak in jouw opleiding.

Faculteitsspecifieke vraag: Waar en hoe (plichtvakken, keuzevakken, stage, bachelorproef of masterproef) zie je mogelijkheden om duurzaamheid explicieter aan bod te laten komen?

Block 20

Optioneel: wil jij graag kansmaken op één van de volgende prijzen?

15 X Cadeaubon Gent t.w.v. € 20

2 X kookboek "Veggie in 30 minuten"

2 X kookboek "The hungry student vegetarian cooking" 4 X meeneem bamboe eetsetje

4 X Bock'n rolls

3 X Dopperflessen 2 X Food Huggers

1 X nietjesloze nietjesmachine 1 X Mooncup (menstruatiecup) 1 X LastSwab's (oorstokjes)

Vul dan hieronder je e-mailadres in!

Block 21

Optioneel: De Green Office onderzoekt op welke manier ze studenten kan betrekken bij duurzaamheidsprojecten aan de UGent. Via welke kanalen zou hierover graag info ontvangen?

Ik ben niet geïnteresseerd

Whatsapp

Facebook

Twitter

Ufora

Instagram

Nieuwsbrief

Discord